

Α΄ Φάση Δι.Με.Π.Α

6ο Μάθημα

Μη τυπικές μορφές διδασκαλίας.
Κρυφό πρόγραμμα

Ιστορική εξέλιξη των περιβαλλόντων μάθησης

- Μάθηση ατομική ή σε ομάδες
 - ▶ Περιπατητική Σχολή Πλάτωνα
 - ▶ Εκπαιδευτικά κέντρα Παρισιού
- Ίδρυση σχολείων-εργοστασίων (βιομηχανική επανάσταση)
- Διαμόρφωση εκπαιδευτικών συστημάτων
 - Εκπ/κές θεωρίες: Μπιχεβιορισμός (Skinner, Bandura, Thorndike)
 - Γνωσιοθεωρία (Gagne, Bruner, Anderson, Gardner)
 - Κονστρουκτιβισμός (Vygotsky, Piaget, Spiro)
- Εκπαίδευση με χρήση ΝΤ
 - ✓ Ηλεκτρονικός υπολογιστής (1973)
 - ✓ Διαδίκτυο (1990)
 - ✓ Παγκόσμιος ιστός
 - ✓ Φυλλομετρητές (Browsers)
 - ✓ Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο





Χαρακτηριστικά της εκπαίδευσης μέχρι σήμερα

- Συμβατικό ίδρυμα (σχολείο)
- Δάσκαλος μεταδότης-ελεγκτής γνώσεων
- Δασκαλοκεντρικές μέθοδοι διδασκαλίας. Μπιχεβιορισμός
- Στόχοι: Συσσώρευση & αναπαραγωγή γνώσεων,
υψηλή βαθμολογία
- Μέσα διδασκαλίας: πίνακας, υλικό έντυπο, οπτικό, ακουστικό,
ηλεκτρονικό
- Αναλυτικό Πρόγραμμα: κλειστό, άκαμπτο

Συμπέρασμα: το εκπαιδευτικό σύστημα στηρίζεται σε ξεπερασμένες ιστορικές, κοινωνικές, πολιτικές, πολιτισμικές ανάγκες

Μορφές εκπαίδευσης

Τυπική

- Επίσημη, θεσμοθετημένη

Μη τυπική

- Οργανωμένη εκπ/κή δραστηριότητα έξω από το οργανωμένο σύστημα

Άτυπη

- Μη οργανωμένη, στο πλαίσιο της καθημερινής εμπειρίας

Χαρακτηριστικά της μη τυπικής εκπαίδευσης

- Απευθύνεται κυρίως σε ενήλικες
- Δεν έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα
- Δυναμική και ευέλικτη
- Επιδίωξη μακροπρόθεσμων στόχων
- Αντιμετώπιση επίκαιρων εκπαιδευτικών αναγκών
- Ποικιλία προγραμμάτων
- Υλοποίηση από διαφορετικούς φορείς
- Προσαρμογή στις εκάστοτε ανάγκες
- Αποδέσμευση από χώρο και χρόνο
- Ποικίλη η διάρκεια
- Ποικίλες οι ηλικίες των εκπαιδευομένων

Μορφές μη τυπικής εκπαίδευσης

Εκπαιδευτικά προγράμματα και υλικό από:

- Μουσεία (Τεχνολογικά, Αρχαιολογικά, Φυσικών Επιστημών, Λαογραφικά, Κιν/φου κ.λπ.)
- Διεθνείς οργανισμούς
- Ερευνητικά κέντρα
- Πανεπιστήμια
- Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Διαφοροποιήσεις στο σχολικό περιβάλλον

- Έμφαση στη συνεργατική μάθηση (με εφαρμογή NT)
- Χρήση εικονικών εργαστηρίων-προσομοιωτών
- Υπέρβαση χώρου και χρόνου μάθησης
- Έμφαση στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης
- Επαναφορά «χειροτεχνικών» μαθημάτων
- Δάσκαλος σε ρόλο συμβουλευτικό, καθοδηγητικό, εμπνευστικό (> μέντορας)
- Επίκεντρο της προσοχής: η σχολική επίδοση
- Σχολικές τάξεις ευέλικτες, ανοιχτές στην κοινωνία

Ο ρόλος του μέντορα

```
graph TD; A[Ο ρόλος του μέντορα] --> B[Υποβοήθηση:]; A --> C[Δημιουργία οράματος:]; A --> D[Πρόκληση:];
```

Υποβοήθηση:

- ακρόαση
- υποστηρικτικές δομές
- θετικές προσδοκίες
- μοίρασμα γνώσεων και εμπειριών

Δημιουργία οράματος:

- παροχή προτύπων
- διατήρηση παράδοσης
- καθορισμός πορείας πλεύσης
- πρόταση νέας γλώσσας
- παροχή «καθρέφτη»

Πρόκληση:

- ορισμός εργασιών
- ανάπτυξη συζήτησης
- ανάδυση πολυφωνίας
- κατασκευή υποθέσεων
- καθορισμός προδιαγραφών

Μέθοδοι επικεντρωμένες στην εκπαιδευόμενη ομάδα

- Καταιγισμός ιδεών
- Ομάδες συζήτησης
- Ανοιχτή συζήτηση
- «Μέσα κύκλος» - «έξω κύκλος»
- Ομαδική συζήτηση
- Συνέντευξη
- Ακρόαση-παρατήρηση
- Ομάδα ομιλητών (πάνελ)
- Ομαδικές εργασίες και μελέτες περιπτώσεων
- Παίξιμο ρόλων, προσομοίωση και παιχνίδια
- Σεμινάριο
- «Χιονοστιβάδα»
- Ψυχοθεραπευτικές ομάδες
- Εκπαιδευτικές επισκέψεις
- Εργαστήριο

Μέθοδοι επικεντρωμένες στα άτομα

- Ατομικές εργασίες
- Ηλεκτρονικά υποβοηθούμενη εκπαίδευση
- Εκπαιδευτικό συμβόλαιο
- Βιωματική μάθηση
- Συστήματα εξατομικευμένης διδασκαλίας
- Πρακτική άσκηση
- Προσωπική εκπαιδευτική συνάντηση
- Αυτοκατευθυνόμενη μάθηση

Άτυπες πηγές μάθησης

- ΜΜΕ (περιοδικός τύπος, τηλεόραση)
- Διαδίκτυο
- Εξωσχολικά βιβλία
- Αφίσες, ενημερωτικά φυλλάδια, οδηγοί
- Ημερίδες, σεμινάρια, συνέδρια

Παραδείγματα μη τυπικών μορφών διδασκαλίας

1. Κονστροκτιβιστική μάθηση στο Μουσείο
2. Κονστροκτιβιστική μάθηση στον ιστορικό χώρο
3. Μάθηση με ανακάλυψη
4. Ανάπτυξη συναισθηματικής νοημοσύνης

Κονστροκτιβιστική μάθηση στο Μουσείο

Προϋποθέσεις μάθησης:

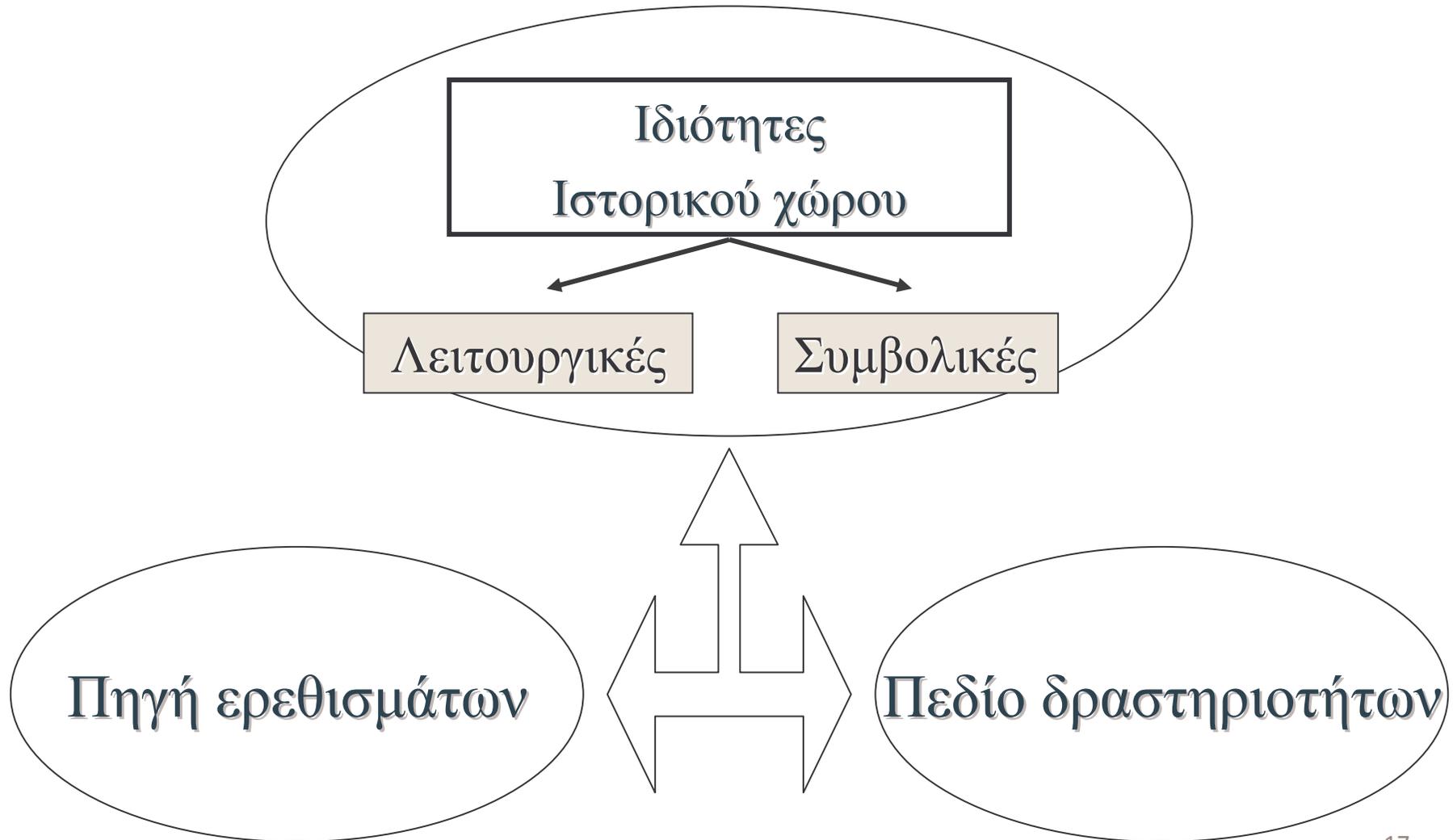
- Ενεργός συμμετοχή των μαθητών (σκέψη, χέρια, αλληλεπίδραση, πειραματισμός, διατύπωση συμπερασμάτων)
- Η παραγόμενη γνώση να γίνεται κατανοητή μέσα από το συσχετισμό της με την προϋπάρχουσα
- Εστιασμός της διαδικασίας στα υποκείμενα και όχι στα εκθέματα

Κονστροκτιβιστική μάθηση στο Μουσείο

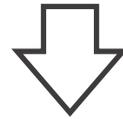
Προϋποθέσεις της οργανωμένης έκθεσης:

- Όχι οπωσδήποτε μία καθορισμένη διαδρομή
- Πολλές ευκαιρίες για ενεργό μάθηση
- Πλουραλισμός αποδεκτών απόψεων
- Δραστηριότητες για αλληλεπίδραση με αντικείμενα και ιδέες
- Παροχή υλικών και εμπειριών για εξαγωγή συμπερασμάτων «με νόημα»

Κονστρουκτιβιστική μάθηση στον ιστορικό χώρο



Παιδαγωγική αξιοποίηση του ιστορικού χώρου



Μετατροπή του ιστορικού χώρου
σε
πεδίο αγωγής

Στόχοι προγράμματος εκπαιδευτικής παρέμβασης (στην Αρχαία Αγορά της Θεσσαλονίκης)

- Βιωματική προσέγγιση στο «τότε» (έννοιες κοινωνικής ιστορίας)
- Αντίληψη της λειτουργίας του ιστορικού χώρου
- Αντίληψη εννοιών γεωγραφίας και αναπαράστασής τους στο χάρτη
- Αντίληψη της έννοιας της ανασκαφής
- Ανάπτυξη αισθητικής, φαντασίας, ενδιαφέροντος για τον ιστορικό χώρο
- Ψυχοκινητική, λεκτική, κοινωνική συμπεριφορά εναρμονιζόμενη με τον ιστορικό χώρο

Ιστορικός χώρος → πεδίο αγωγής

Χαρακτηριστικά οργάνωσης του προγράμματος παρέμβασης

Πραγματογνωσίας:

- ✓ Ιστορία του χώρου
- ✓ Δομικά, μορφολογικά, λειτουργικά, αισθητικά χαρακτηριστικά του χώρου

Διδακτικής:

- ✓ Βιωματικότητα
- ✓ Δραματοποίηση
- ✓ Ανακάλυψη
- ✓ Χαρακτήρας παιχνιδιού
- ✓ Παράκαμψη της έννοιας του χρόνου
- ✓ Εποπτικότητα (δ. αξ. εικόνων)
- ✓ Ένταξη στο ευρύτερο πλαίσιο
- ✓ Χωρική γνώση (χάρτης)
- ✓ Σύγκριση παλιού – νέου
- ✓ Επεξεργασμένος λόγος
- ✓ Προσέγγιση συναφών εννοιών

SCAFFOLDING:

Στην Αρχαία Αγορά

Ο Πόπιος ο παππούς μας
στα χρόνια τα παλιά
ξεκίνησε μια μέρα,
νομίζω μια Δευτέρα,
να πάει να περπατήσει
στην Αρχαία Αγορά.

Απ' την οδό Εγνατία
πέρασε στο δρομάκι,
διέσχισε τις στοές
και μπήκε στην πλατεία.

Συνάντησε τους φίλους,
έκανε συζητήσεις,
διάβασε ανακοινώσεις
για αγώνες και προσκλήσεις.

Πήγε και στην Κρυπτή Στοά,
πιο χαμηλά και σκοτεινά,
και ψώνισε στα μαγαζιά
τρόφιμα κι εμπορεύματα.

Ύστερα πέρασε απ' τη θύρα
κι ανέβηκε ψηλά, στο Ωδείο.
Κόσμος διασκέδαζε εκεί
με ποιήματα και μουσική.

Κι αφού τα χάρηκε όλ' αυτά,
ανθρώπους, πράγματα και ειδήσεις,
τελείωσε ο περίπατός του.
Γύρισε σπίτι μοναχός του.

Έτσι λοιπόν, παιδιά μου, τότε
ήταν η Αρχαία Αγορά,
όπου ο κόσμος μαζευόταν
και τα περνούσε μια χαρά.

Στο χώμα τούτο εδώ πατούσαν,
το ξέρουμε καλά πια όλοι,
και θά 'χουμε πολλά να λέμε
για την αρχαία μας την πόλη.

Βασικά συμπεράσματα

από την αξιολόγηση του προγράμματος

(μέσα από τη βιωματική προσέγγιση του ιστορικού χώρου)

- Κατανόηση αλλαγών στο χώρο με το πέρασμα του χρόνου
- Δημιουργία νοητικών αναπαραστάσεων που βασίζονται σε προηγούμενες γνωστικές δομές
- Κατανόηση εννοιών «ανασκαφή», «αρχαιολόγος»
- Χρήση επεξεργασμένου λόγου
- Νοητικές διεργασίες προσανατολισμένες στην αναλογία και την αφαίρεση

Μάθηση με ανακάλυψη

Το Πανηγύρι της Επιστήμης

<http://lsg.ucy.ac.cy/other/sciencefair/ekpaideftikoι.html>

Μάθηση με ανακάλυψη

Το Πανηγύρι της Επιστήμης

Καλλιέργεια δεξιοτήτων επιστημονικής διερεύνησης

Στόχοι:

- Καλλιέργεια θετικών στάσεων προς τις φυσικές επιστήμες
- Καλλιέργεια επιστημονικής σκέψης (διερευνητικών δραστηριοτήτων)
- Επαφή των μαθητών με επιστήμονες που απασχολούνται ενεργά στη βιομηχανία ή σε πανεπιστημιακούς οργανισμούς

Επικρίσεις:

- Χαλαρή σύνδεση με το Α.Π. και το γνωστικό-διδακτικό αντικείμενο
- Στενή σύνδεση με σχολικές και ψυχαγωγικές εκδηλώσεις

Συναισθηματική Νοημοσύνη (ΣΝ)
(Emotional Intelligence)

Προγράμματα Υγείας

<http://www.healthview.gr/>

Ανάπτυξη της ΣΝ

- Έλεγχος συναισθημάτων
- Διαχείριση διαπροσωπικών σχέσεων
- Ανάπτυξη εαυτού και ομάδας
- Έλεγχος αιτιών των συναισθημάτων

Ανάπτυξη της ΣΝ στο σχολείο

- Βελτίωση επιδόσεων
- Αύξηση συνεργασίας
- Μείωση προβλημάτων συμπεριφοράς

Ευέλικτες, συμμετοχικές μορφές διδασκαλίας

Προγράμματα ΣΝ: Αγωγή Υγείας στο δημοτικό σχολείο

Πλαίσιο: Ευέλικτη Ζώνη

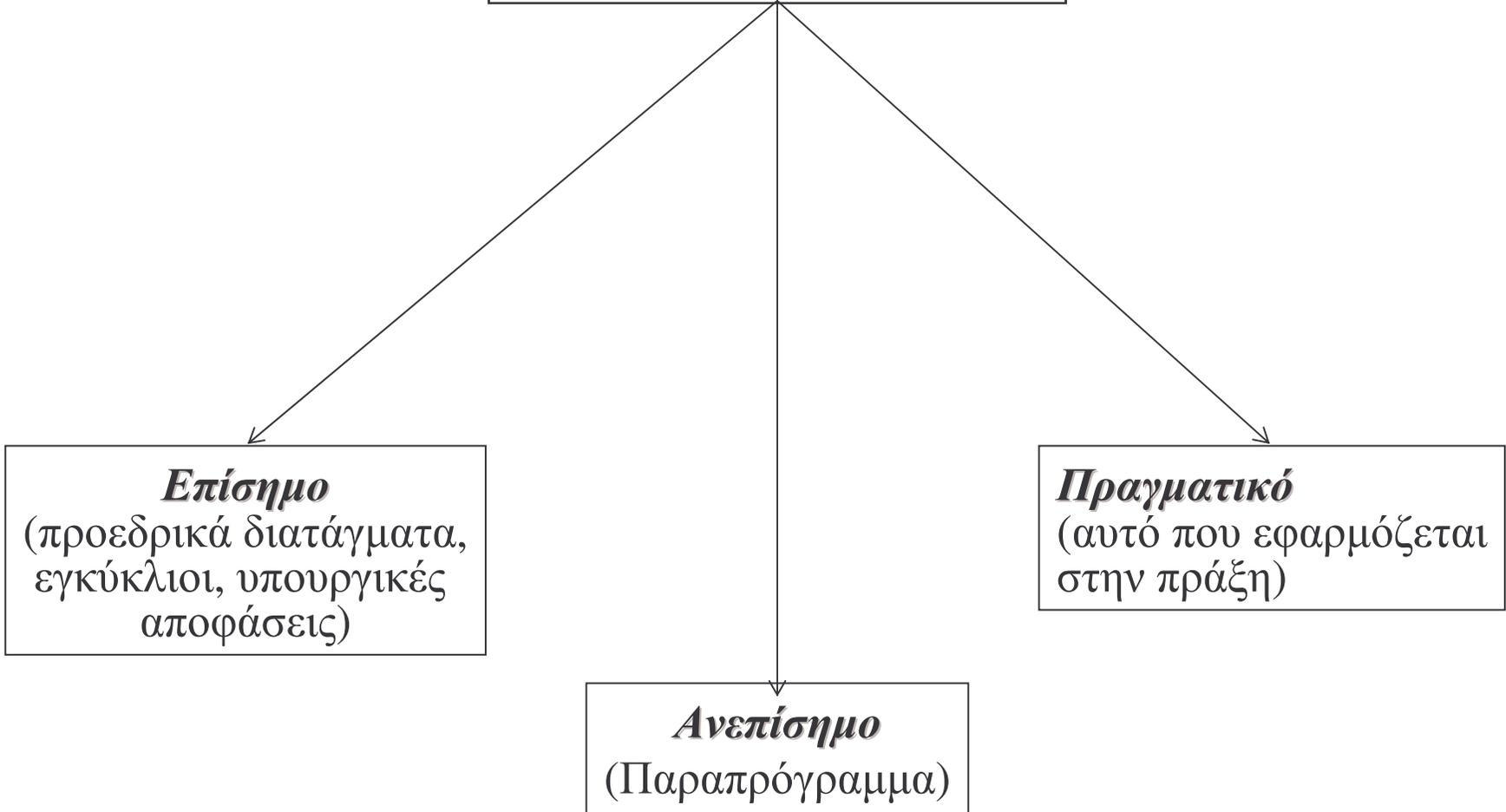
- Επίγνωση συναισθημάτων του παιδιού
- Εκδήλωση συναισθημάτων με σκοπό την εξοικείωση και την καθοδήγηση
- Ενσυναισθητική ακρόαση και αναγνώριση συναισθημάτων
- Βοήθεια για λεκτική έκφραση συναισθημάτων
- Οριοθέτηση συναισθημάτων και βοήθεια για επίλυση προβλημάτων

Χαρακτηριστικά της μη τυπικής εκπαίδευσης

- Αποσχολειοποίηση – αποπροσωποποίηση
- Συνεργασία με τοπικούς φορείς
- Δημιουργία εναλλακτικών θεσμών εκπαίδευσης (από απόσταση, με πολυμέσα, διαβίου εκπαίδευση)
- Αξιοποίηση δυνατοτήτων των Η/Υ, των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, των ανταλλαγών μαθητών και εκπαιδευτικών
- Αναθεώρηση των προγραμμάτων παιδαγωγικών σπουδών
- Διαβίου επιμόρφωση εκπαιδευτικού: από ειδικούς, σεμινάρια, διαδίκτυο, συλλογικές εργασίες, αλληλεπίδραση με συναδέλφους κ.λπ.
- Μάθητοκεντρικές μέθοδοι διδασκαλίας: βιωματικές –διαθεματικές προσεγγίσεις, συνεργατική μάθηση, σχέδια εργασίας, ανάπτυξη δεξιοτήτων αναζήτησης, αξιολόγησης και χρησιμοποίησης της πληροφορίας
- Εμπλαισιωμένη μάθηση (situated learning)
- Μαθητικές εργασίες: συλλογή πληροφοριών, μελέτη, ανάλυση, εμπειριστατωμένη παρουσίαση, εφαρμογή
- Διαδικασία μάθησης: οικοδόμηση (όχι συσσώρευση) της γνώσης

Κρυφό Πρόγραμμα ή
Παραπρόγραμμα
(Hidden Curriculum)

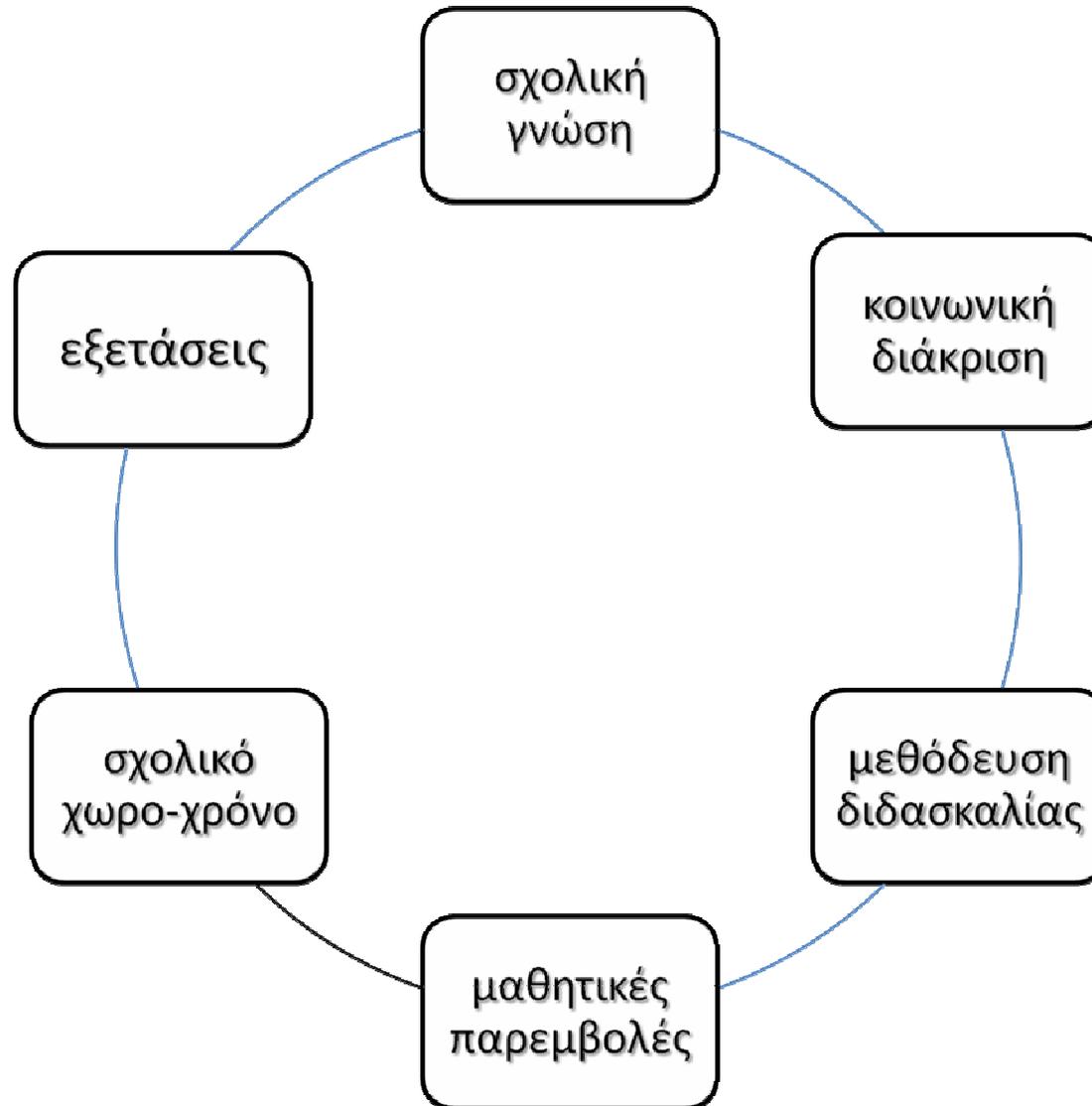
Σχολικό Πρόγραμμα



Χαρακτηριστικά:

- Δεν διδάσκεται, αλλά μαθαίνεται
- Αντιστοιχεί σε άτυπες μορφές διδασκαλίας
- Περιλαμβάνει αξίες, αντιλήψεις και ιδέες
- Αναφέρεται σε θέματα της καθημερινής εκπαιδευτικής διαδικασίας
- Περιέχει υπονοούμενες απαιτήσεις
- Μπορεί να υπονομεύσει/ανατρέψει το επίσημο πρόγραμμα

Σε τι επιδρά το Κρυφό Πρόγραμμα;



Βασικές δράσεις/εκφάνσεις του Κρυφού Προγράμματος

- Αντλεί τη δύναμή του από παγιωμένες αντιλήψεις και νόρμες συμπεριφοράς
- Μπορεί να αφορά είτε μαθητές είτε εκπαιδευτικούς
- Καθορίζεται από τη στάση και συμπεριφορά των εκπαιδευτικών
- Μπορεί να έχει θετικό χαρακτήρα (προσέλευση, αποχώρηση, τήρηση κανονισμών, συνέπεια, κ.λπ.)
- Μπορεί να έχει αρνητικό χαρακτήρα (αντιγραφές, ψιθυρίσματα, «σκονάκια», χρονοτριβές, άσχετους αστεϊσμούς, μορφές απειθαρχίας ή αγένειας κ.λπ)
- Αποτελεί κράμα κομφορμισμού και αντίδρασης
- Βοηθά σε μια υποκριτική ανταπόκριση στα σχολικά καθήκοντα